

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „ОРТОПЕДИЈА“ ОД ВОНРЕДЕН
ПРОФЕСОР Д-Р ЈАСМИН ЦИРИВИРИ, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ
НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 0801-2/120 од 361. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 13.7.2026 година, е избрана Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Игор Кафтанџиев, редовен професор на Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, избран во наставно-научна област трауматологија, според меѓународната Фраскатијева класификација;
- проф. д-р Виктор Камнар, насловен вонреден професор на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, избран во наставно-научно област ортопедски болести според меѓународната Фраскатијева класификација

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „Ортопедија“ од **професор д-р Јасмин Циривири**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на факултетот го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „Ортопедија“ е наменат за студентите од студиските програми по општа медицина, медицински сестри и физиотерапевти по предметот Ортопедија со трауматологија, што студентите го слушаат во деветтиот, односно во петтиот семестар со вкупен фонд од 2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа, од кои за предавања, односно за теоретска настава се предвидени 20 часа, за вежби 20 часа и по десет часа за проектни задачи и самостојни задачи, како и 60 часа за домашно учење или за теоретска настава два часа неделно и за практични вежби два часа неделно. Учебникот „Ортопедија“ е изготвен во согласност со наставната програма и ја опфаќа наставната материја којашто е предвидена за теоретскиот дел од предметот Ортопедија со трауматологија. Тој претставува основно учебно помагало од кое студентите можат да се стекнат со основните информации за најчестите заболувања, односно за повредите коишто се предмет на изучување од оваа област.

Податоци за обемот на ракописот: Учебникот „Ортопедија“ има 128 страници и ги опфаќа основните информации за најчестите заболувања со кои се среќаваат медицинските лица во својата практика. Материјата е јасно претставена и содржи голем број слики коишто го дополнуваат текстуалното изразување. Според обемот и содржината, ракописот ги задоволува критериумите соодветно на бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење сличен или ист наслов: Досега не е објавен учебник со опфатеност на најчестите заболувања во ортопедијата на Универзитетот „Гоце Делчев“. Оттука, овој учебник претставува корисно помагало во стекнувањето на основните информации од областа на Ортопедијата со трауматологија за студентите од предвидените студиски програми.

Краток опис на содржината: Учебникот содржи два дела, во првиот дел теоретски се опфатени најчестите заболувања во ортопедијата со акцент на клиничката манифестација на заболувањата, поставувањето дијагноза и третман. Во вториот дел е објаснет ортопедскиот преглед со техниката на негово изведување по регии.

Прв дел:

1. *Вовед* – Се наведуваат историските податоци за развојот на ортопедијата како посебна гранка на медицината со акцент на најважните историски моменти од нејзиниот развој.

2. *Преглед на заболувањата на локомоторниот апарат и дијагностички методи.* Овде се наведува патологијата со која се занимава ортопедијата и се набројуваат основните дијагностички помагала.

3. *Градба на коска.* Во оваа глава се објаснува анатомско-хистолошката градба на коската којашто е од голема помош за разбирањето на заболувањата на локомоторниот апарат.

4. *Скршеници (фрактури).* Споменати се најчестите типови и облици на фрактури, физиологијата на зараснување на фрактурите, времетраењето и нивните клинички карактеристики. Во поднасловот *Нормално зараснување на коската* се објаснува физиолошкиот процес на зараснување, додека во рамките на поднасловот *Нарушено зараснување на коската* се дефинира поимот на нарушеното зараснување, типовите и причините од кои може да дојде до вакво зараснување, како и основните дијагностички постулати за поставување на дијагнозата.

5. *Остеопороза* – даден е експлицитен пристап во објаснувањето на заболувањето, јасно се прецизирани дефиницијата, етиолошките predispositions за настанување на заболувањето, техничката дијагностичка постапка, превенцијата и лекувањето и третманот на компликациите, како и мерките за спречување на компликациите.

6. *Остеоартритис – артрози.* Овде се објаснети дегенеративните заболувања на зглобовите како најчеста патологија во ортопедијата, патомеханизмот на нивното настанување, најчестите тегоби во клиничката слика, основните рендгенолошки карактеристики и современиот пристап во нивната дијагноза и лекување.

7. *Дегенеративно заболување на коленото (Gonarthrosis)* – му се дава посебен акцент на ова дегенеративно заболување како најчесто во склопот на артрозите.

8. *Ревматоиден артритис.* Овде се објаснети основните патохистолошки карактеристики, начинот на поставување на дијагнозата, најчестите локализации на заболувањето и ортопедскиот пристап во неговото лекување.

9. *Уремичен артритис* – се објаснува метаболичкото заболување со неговите клинички манифестации.

10. *Остеомиелитис* – опфатени се сите видови инфекции на коските и зглобовите, како исклучително важно поглавје во ортопедијата во кое се објаснува клиничката слика, дијагностичката постапка и третманот на ова заболување.

11. *Мекоткивни повреди на коленото*

Повреди на менискусите – се наведуваат анатомските карактеристики, механизмите на повреда коишто доведуваат до оштетување на менискусите, клиничката манифестација на повредите, дијагностичката постапка и современиот начин на лекување.

Повреди на предниот и задниот вкрстен лигамент – наведени се анатомските карактеристики, механизмите на повреда коишто доведуваат до оштетување на лигаментниот апарат на коленото, клиничката манифестација на повредите, дијагностичката постапка и современиот начин на лекување.

12. *Повреди и болести на периферните нерви*. Овој наслов ги опфаќа најчестите каналикуларни синдроми со посебен осврт на невролошките манифестации како дијагностички карактеристики, електромиографската дијагноза и хируршкиот третман.

13. Во поглавјето *Бенигни и малигни коскени тумори* се објаснети симптоматологијата, клиничката слика, дијагностичките методи и третманот, а наведена е и класификацијата со терминологијата на туморите.

14. Со главата *Тортиколис (крив врат)* започнува детската ортопедија и во неа се објаснети етиологијата на заболувањето, клиничката слика и третманот, којшто може да биде конзервативен и оперативен.

15. *Деформитети на 'рбетниот столб*. Во ова поглавје се објаснети овој тип деформитети од етиолошко-патоанатомски аспект, но и врз база на патоанатомските промени на рендгенолошките карактеристики на промените на 'рбетниот столб, термилошките разлики меѓу лошо држење на телото и сериозен облик на заболување, како и дијагностичките моменти за оцена дали лекувањето ќе се изведува со физикален третман, со ортопедско помагало или оперативно. На крајот се објаснети кифозата и лордозата.

16. *Вродена луксација на колкот (LCC)*. Како најчесто вродено развојно заболување, тоа е објаснето од етиолошки аспект, прецизно се објаснети клиничкиот преглед со мануелните постапки за дијагноза, софистицираниот ултразвучен скрининг, како и конзервативниот и оперативниот начин на лекување.

17. *Функционална анатомија на стапалото*. Како посебен дел на локомоторниот апарат, за него се опишани најчестите заболувања во детската возраст, клиничката манифестација на одделните заболувања, превенцијата и лекувањето на промените.

18. *Епифизни афекции* – информативен пристап кон најчестите епифизни нарушувања, возраста во која се јавуваат, рендгенолошките карактеристики и начинот на лекување.

Втор дел:

1. *Ортопедски преглед*. Во овој дел од практикумот се дава вовед во клиничкиот ортопедски преглед со посебен акцент на инспекцијата и нејзините специфичности во ортопедијата и споредбата со здравиот зглоб за

брза ориентација за воочување на промената. Потоа, се опишува палпацијата, при што јасно е наведено кои информации треба да ги добие испитувачот при оваа постапка, којашто ќе го насочи во понатамошните испитувања, за да може правилно да го дефинира ортопедскиот проблем. Исто така, наведено е дека прегледот задолжително треба да ги опфати и испитувањата на движењата коишто се специфични за секој зглоб посебно, особено при прегледот на лигаментниот и менискусниот апарат на коленото, како и статиката на одење и стоење при нарушувања на функцијата на носечките екстремитети.

2. *Ортопедски клинички преглед на рамениот зглоб.* Оваа глава започнува со анатомските карактеристики на рамената регија, по што следи опис на физиолошката подвижност на зглобот. Тука прецизно и јасно се наведени специфичните тестови коишто треба да се изведат за да се добие претстава кои анатомски структури се променети за да може да се потврдат со пософистицирани дијагностички постапки.

3. *Ортопедски клинички преглед на лакотниот зглоб – прво се започнува со визуализација на лакотниот регион, па се опишува анатомската поставеност и на крај се наведуваат специфичните испитувања на лакотната регија од анатомски и функционален аспект.*

4. *Ортопедски клинички преглед на рачниот зглоб и дланката.* Оваа глава исто така започнува со инспекцијата на дланката и рачниот зглоб, потоа се наведени спецификите на прегледот на функцијата на малите зглобови, како и функцијата на сложениот тетивен апарат којшто игра огромна улога во нормалното функционирање на дланката, како најсложен функционален дел на локомоторниот апарат.

5. *Ортопедски клинички преглед на колкот.* Овде се дава осврт на почетокот на палпацијата на одредени анатомски структури на регијата на колкот, потоа се наведуваат функционалните испитувања на зглобот на колкот со внимание на одредени мускулни групи и на крајот се дава преглед на специфичните испитувања коишто укажуваат на функцијата на мускулно-тетивно-зглобната структура. Поглавјето е богато со илустрации коишто сликовито помагаат во поедноставувањето на практичната изведба на овој преглед.

6. *Ортопедски клинички преглед на коленото.* Овој дел е обработен со посебно внимание. Имено, авторот ставил акцент на овој клинички преглед како особено важен затоа што коленото, покрај коскените структури, го сочинуваат и лигаментни и менискусни структури коишто се обложени со синовијално-фиброзна капсула над која има тетиви. Сите овие структури се невидливи за рендгенолошките класични испитувања и поради тоа правилното изведување на специфичните тестови за коленото е од голема важност за да се процени дали се неопходни пософистицирани и поскапи испитувања за потврдување на работната дијагноза. И ова поглавје е богато со илустрации коишто го олеснуваат изучувањето на правилната изведба на тестовите.

7. *Ортопедски клинички преглед на скочниот зглоб и стапалото* е последниот дел од практикумот и тој започнува по вообичаениот редослед: анатомски структури; опис на опсегот на движењата во сите подвижни зглобови на скочниот зглоб и стапалото; испитување на тетивно-лигаментарниот апарат; и текстуален и сликовит опис на специфичните тестови за оваа регија. Со ова испитувачот добива целосна слика за функционалната состојба.

ЗАКЛУЧОК

Учебникот „Ортопедија“ од професор д-р Јасмин Циривири претставува корисно учебно помагало со чијашто помош студентите од студиските програми кои го изучуваат ова поле од медицината можат да се стекнат со основните информации, да добијат јасна претстава за опфатените делови од ортопедијата во согласност со наставната програма, да се запознаат со основните клинички, дијагностички и терапевтски принципи, како и извршувањето клинички преглед во ортопедијата и можат да добијат јасна претстава за потребата од изведување одредени специфични тестови. Ракописот е изготвен во согласност со наставната програма и ги задоволува критериумите за објавување како учебник по предметот Ортопедија со трауматологија.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Игор Кафтанџиев, с.р.

Проф. д-р Виктор Камнар, с.р.